

Pracovní dráhy žen a mužů v době ekonomické krize

Alena Křížková
Lenka Formánková

oddělení Gender & sociologie
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

alena.krizkova@soc.cas.cz

Motivace výzkumu

- Ekonomická krize zastihla ČR v situaci pozitivního růstu zaměstnanosti i dalších sociálních ukazatelů.
- Ekonomická krize měla v ČR pomalý nástup díky slabé provázanosti na světové finanční trhy.
- Dosud jsou dopady krize na populaci těžko uchopitelné prostřednictvím statistických údajů.
- Ty opravdu špatné zprávy teprve přijdou.
- Dosud nejsou dostupné žádné studie ani analýzy vlivu ekonomické krize na genderovou strukturu trhu práce nebo explicitně na genderovou rovnost v ČR.
- Náš příspěvek je „work in progress“

Dopady krize na životní dráhy ve statistikách

- Vrchol nezaměstnanosti – 1. čtvrtletí 2010: 10,5% muži, 9,8% ženy
- Rychlý nárůst dlouhodobé nezaměstnanosti – o 18 p.b. pro muže a 12 p.b. pro ženy. Ženy stále převládají.
- Znamky posilování genderových rozdílů a nerovností – segregace (př. zdravotní sestry), mzdový rozdíl ve vysoce kvalifikovaných oborech
- Pokles zaměstnanosti mužů v předdůchodovém věku (o 3,5 p.b. mezi 2009 a 2010)
- Vysoká nezaměstnanost mladých (15 – 24 let) – 16,6%.
Rozdíl v míře zaměstnanosti mladých žen a mužů – 10 p.b.

Metodologie dotazníkového šetření

- Projekt GAČR „Životní a pracovní dráhy“
- Sběr dat provedlo CVVM od 18. října do 31. prosince 2010

Výběr respondentů	Kvótní výběr
Kvótní znaky	Region (NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Reprezentativita	Obyvatelstvo ČR ve věku 25 - 60 let
Počet dotázaných	4010: 50,7% mužů a 49,3% žen
Metoda sběru dat	Osobní rozhovor tazatele s respondentem
Výzkumný nástroj	Standardizovaný dotazník

Výzkumné otázky

HVO: Jak se v období ekonomické krize (2008 – 2010) změnilo postavení mužů a žen na trhu práce v České republice?

Dílčí výzkumné otázky:

- DVO1: Zaznamenali negativní trendy na trhu práce častěji muži než ženy?
- DVO 2: Jak ovlivňuje výše vzdělání pracovní dráhu žen a mužů?
- DVO 3: Jaké jsou rozdíly v postavení na trhu práce mezi věkovými kohortami mužů a žen?
- DVO 4: Jak ovlivňuje profese a předchozí ekonomický status pracovní dráhy mužů a žen v době krize?

Krise jako období růstu rizik

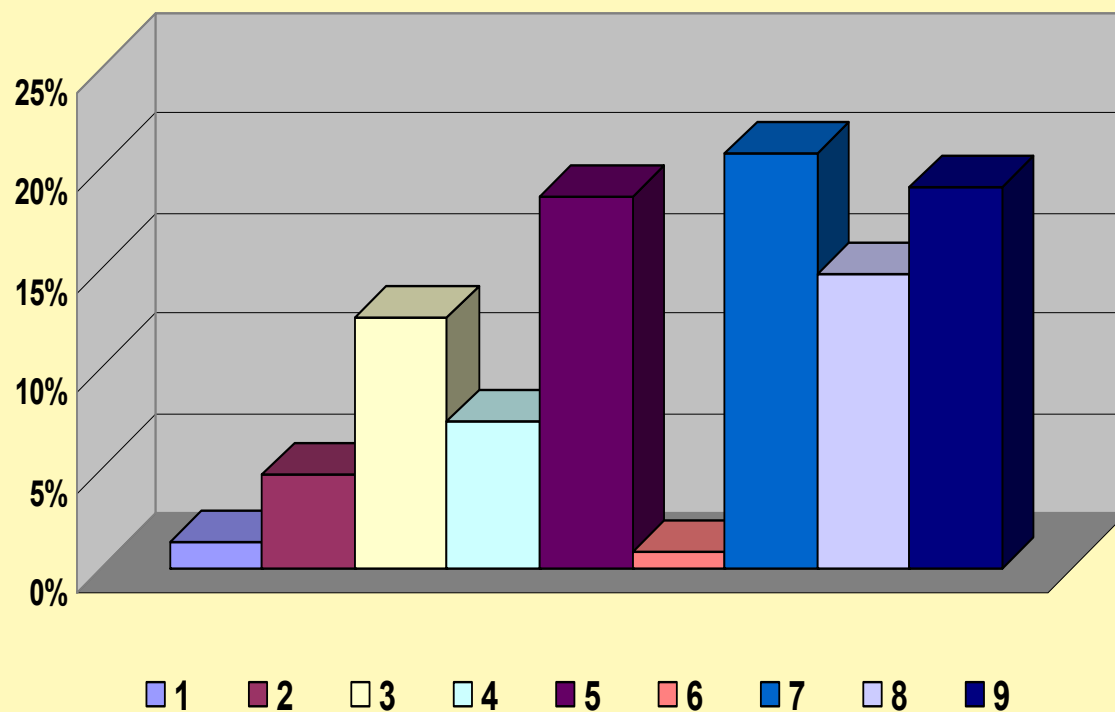
- 81% v současné době nezaměstnaných v našem vzorku vstoupilo do nezaměstnanosti v letech 2008 až 2010.
- V letech 2008 až 2010 se stalo 31% nezaměstnaných také těch, kteří si v době sběru dat již našli práci nebo jinak změnili ekonomický status.
- 93% nezaměstnaných mužů a žen pracovalo před vstupem do nezaměstnanosti na pozici řadového zaměstnance.
- Nezaměstnaní dle předchozího statusu:
  - 16% žen které ukončily v letech 2008 až 2010 mateřskou nebo rodičovskou dovolenou zůstalo nezaměstnaných
  - 17% absolventů z let 2008 až 2010 zůstalo nezaměstnaných
- Vzrostla četnost zkrácených úvazků:
  - Ze 7,5% na 17,5% u žen (2005-2007)
  - Ze 1,4% na 2,4% u mužů (2008-2010)

Nezaměstnaní v době ekonomické krize

Pohlaví	Vzdělání				Celkem
	Základní	SŠ bez maturity, vyučení	SŠ s maturitou	VŠ, VOŠ	
Žena	22,6%	45,2%	26,7%	5,5%	100%
Muž	28,6%	47,6%	16,3%	7,5%	100%

Pohlaví	Věkové skupiny				Celkem
	Do 30 let	31-40 let	41-50 let	51-60let	
Žena	29,2%	19,9%	26,3%	24,6%	100%
Muž	35%	18,9%	20%	26,1%	100%

Nezaměstnaní po roce 2008 podle tříd KZAM

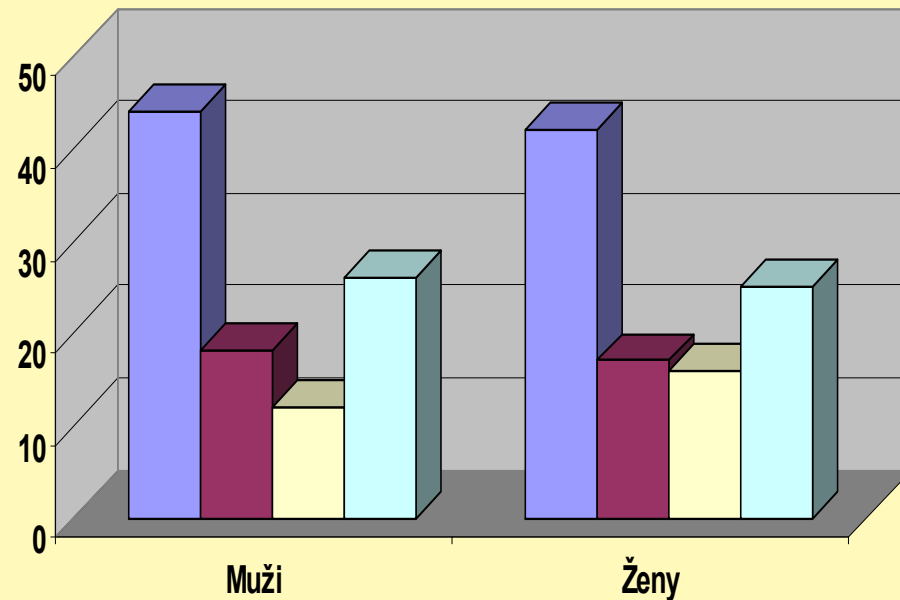
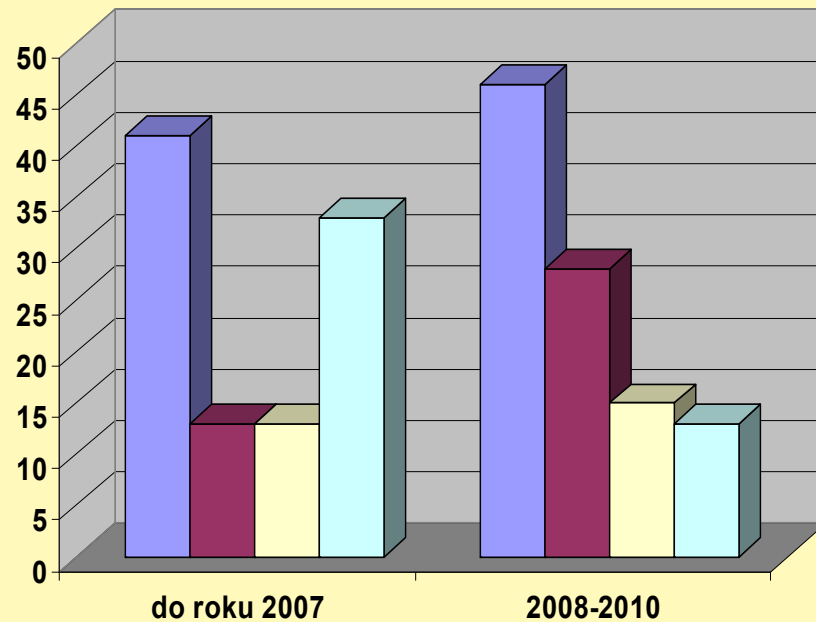

Hlavní třídy KZAM:

- 1 Zákonnodárci, vedoucí a řídicí pracovníci
- 2 Vědeckí a odborní duševní pracovníci
- 3 Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech
- 4 Nižší administrativní pracovníci (úředníci)
- 5 Provozní pracovníci ve službách a obchodě**
- 6 Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a v příbuzných oborech (kromě obsluhy strojů a zařízení)
- 7 Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři**
- 8 Obsluha strojů a zařízení
- 9 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci

Důvody pro ukončení pracovního poměru před krizí (do roku 2007) a během krize (2008 – 2010) v %

- uzavření podniku, restrukturalizace, výpověď ze strany zaměstnavatele
- konec pracovní smlouvy na dobu určitou
- výpověď ze strany zaměstnace/kyně
- jiné důvody

Krize jako nový začátek?

- 17,9% mužů a 23,2% žen z těch, kdo byli v roce 2010 v pozici zaměstnanců, vstoupili do současného zaměstnání v průběhu ekonomické krize.
- Předchozí ekonomický status těch, kdo našli nové zaměstnání v době krize, byl:

Nezaměstnaní: 23,7% mužů a 17,4% žen

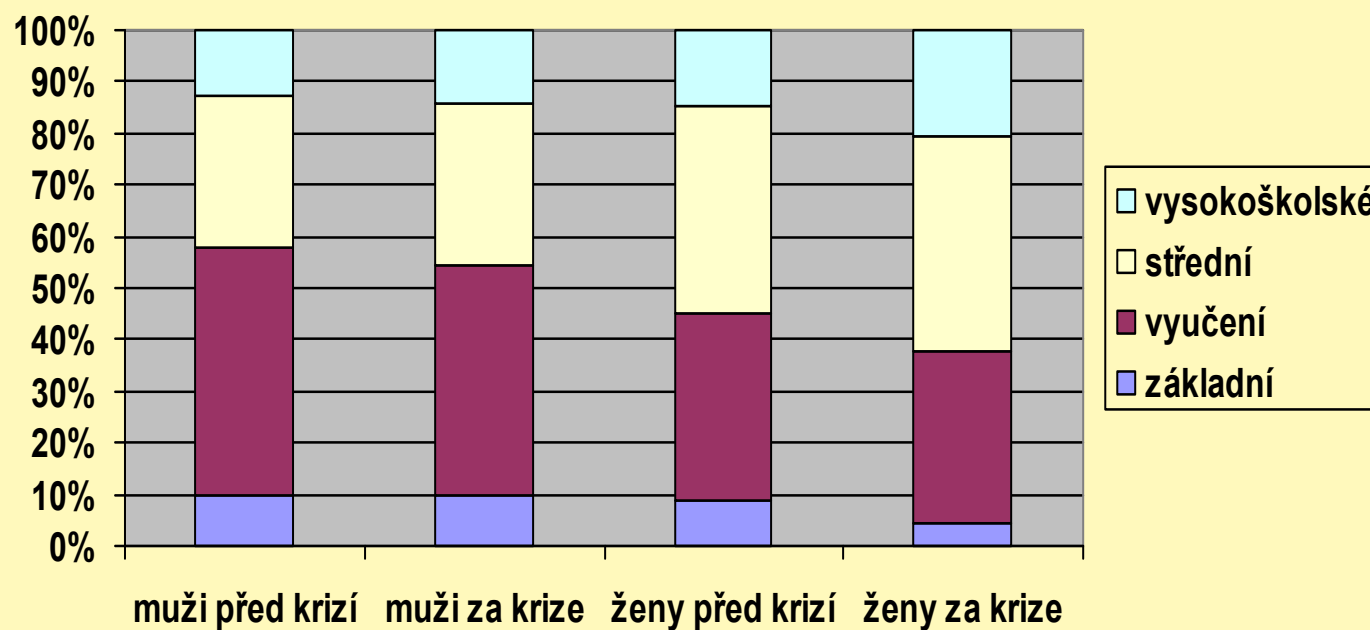
Zaměstnaní: 63% mužů, 46,7% žen

Na mateřské/rodičovské: 17,8% žen

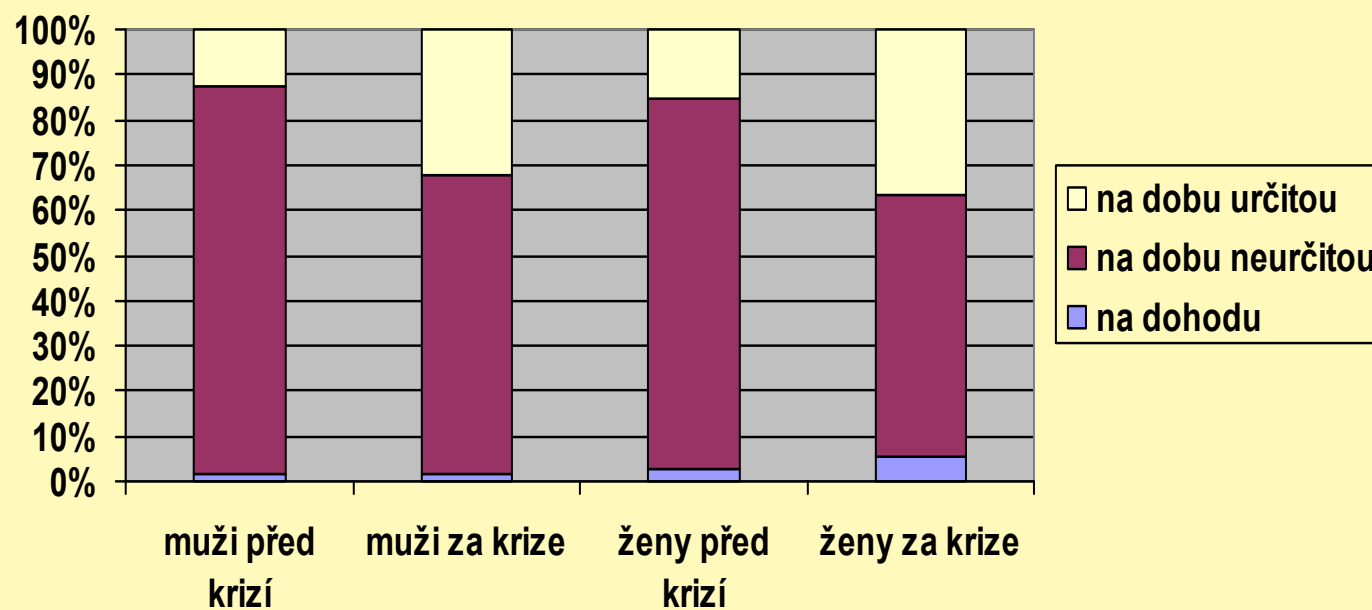
Student/ka: 8% mužů, 10,8% žen

- U těch současných zaměstnanců, kteří byli před tím nezaměstnaní, započala nezaměstnanost v období krize u 24,1% mužů a 25% žen.

Dokončené vzdělání zaměstnaných, kteří nastoupili před krizí (2005 – 2007) a během krize (2008 – 2010)

Typy pracovních smluv v zaměstnáních získaných před krizí (2005 – 2007) a během krize (2008 – 2010)

Závěry

- Nárůst rizik nezaměstnanosti a dlouhodobé nezaměstnanosti zejména pro skupiny žen s nižším než středoškolským vzděláním, pro ženy po rodičovské, absolventy škol a muže s nízkým vzděláním a v málo kvalifikovaných zaměstnáních.
- Muži sice ztráceli zaměstnání častěji, ale také rychleji než ženy nalézali zaměstnání nová.
- Vysokoškolské vzdělání představuje pro ženy v době ekonomické krize více než dříve jednoznačnou výhodu v rámci populace žen při nalézání zaměstnání a šance žen s nižším vzděláním výrazně klesají.
- V období ekonomické krize výrazně narostl podíl nejistých typů práce, zejména pro ženy.

Model life course analýzy

HVO: *Jak se v období ekonomické krize (2008 – 2010) změnilo postavení mužů a žen na trhu práce v České republice ve smyslu přechodu do nezaměstnanosti?*

- Sledované události: přechod do nezaměstnanosti - datum vstupu do nezaměstnanosti od začátku sledovaného období
- Výchozí datový soubor: všichni zaměstnaní k 1.1. 2007 a všichni co vstupují do zaměstnanosti po tomto datu (výchozí událost datum nástupu do zam.)
- Nezávisle proměnné které sledujeme:
  - Pohlaví
  - Počet a věk nejmladšího dítěte do 3 let
  - Vzdělání jako v čase se měnící proměnná vs. Nejvyšší dosažené vzdělání
  - Sňatek – v čase se měnící proměnná
  - Kalendářní období
  - Věkové skupiny – generace
- Cenzurované události: odchod do důchodu, mateřská a rodičovská dovolená, studium a odchod do domácnosti

Děkujeme za pozornost!

kontakty:

alena.krizkova@soc.cas.cz, lenka.formankova@soc.cas.cz